

Preporuke Okruglog stola *Obrazovni sistem u Islamskoj zajednici*

(Sarajevo, 3. i 4. 11. 2001. godine)

1. Islamska zajednica treba izraditi studiju razvoja odgojno-obrazovnog sistema Islamske zajednice.

2. U cilju izrade te studije treba formirati tim koji bi činili učesnici ovog okruglog stola, kao i drugi kompetentni stručnjaci iz i izvan Islamske zajednice, koji će pod pokroviteljstvom Islamske zajednice izraditi prijedlog osnova strategije obrazovanja u Islamskoj zajednici i dokumenata reforme obrazovnog sistema i to u roku od četiri mjeseca. Pripremljene i izrađene dokumente bilo bi korisno prezentirati na posebnom okruglom stolu.

3. Rijaset IZ-e treba poklanjati više pažnje rukovođenju, planiranju i oblikovanju procesa obrazovanja u Islamskoj zajednici.

4. Budući da Vjersko-prosvjetna služba Rijaseta predstavlja temeljnu službu u Islamskoj zajednici i da upravo ona treba da rukovodi veoma složenim poslovima vjersko-prosvjetnog života i obrazovnog sistema Islamske zajednice, neophodno je da se ova služba osnaži, proširi i reorganizira, te da se u funkciji ostvarenja njenih primarnih ciljeva u njen rad uključe i ostale službe, kadrovski i materijalni potencijali i posebno odgojno-obrazovne institucije Islamske zajednice.

5. Sve medrese i islamske pedagoške akademije trebaju nastaviti svoj rad, a u njihovom radu i

djelovanju, nastavnom planu i programu njihov primarni zadatak treba da bude osiguravanje kadra za potrebe Islamske zajednice, uz očuvanje dimenzije općeg obrazovanja.

6. Potrebno je na temelju postojećih nastavnih planova i programa medresa, suvremenih pedagoških standarda i stvarnih potreba Bošnjaka i Islamske zajednice izraditi novi, odnosno nove nastavne planove i programe medresa i akademija.

7. Potrebno je izraditi akcioni plan za osiguravanje kvalitetnijeg i kompetentnijeg kadra za odgojno-obrazovne institucije Islamske zajednice.

8. Zahtjevno zvanje imama, hatiba i muallima ne može se steći nakon završene medrese, te je, u tom smislu, potrebno na islamskim pedagoškima akademijama oformiti odsjeke za imamsko-hatibski i muallimski studij.

9. Imamsko-hatibski i muallimski poziv su dva različita obrazovna profila u medresama koji, kao takvi, trebaju biti jasno odraženi i diferencirani u njihovim nastavnim planovima i programa.

10. Potrebno je, uz izraženiji osjećaj za specifikum ženske osobe, kao i na temelju savremenih potreba Islamske zajednice, bošnjačkog naroda i bh. društva, primjerenije i svrsishodnije odrediti ulogu i smisao ženskih medresa.

11. U radu i nastavnim planovima i programima odgojno-obrazovnih institucija Islamske zajednice težište treba biti na primijenjenom znanju i sticanju sposobnosti za njegovu praktičnu primjenu (treninzi, radionice, mentorska nastava, didaktičko-metodička i pedagoška praksa, umijeće komuniciranja i prenošenja znanja...).

12. Potrebno je konkretnije pristupiti pripremanju za osnivanje islamskog univerziteta.

13. Nastavne planove (broj predmeta) i programe (sadržaji nastavnih predmeta) Fakulteta islamskih nauka i islamskih pedagoških akademija treba usaglasiti sa zahtjevima savremene pedagoške znanosti i standardima visokog obrazovanja.

14. Da se što prije pristupi osnivanju pedagoškog instituta, čije bi prirodno mjesto trebalo biti pri nekoj od viših ili visokih odgojno-

obrazovnih instituciji Islamske zajednice (IPA ili FIN);

15. Neophodno je oformiti pravne službe na odgojno-obrazovnim institucijama Islamske zajednice.

16. Treba obezbijediti bolju saradnju Rijasetu Islamske zajednice sa kantonima, kako bi se omogućilo uključivanje obrazovnih institucija Islamske zajednice u budžete kantona i osiguralo njihovo finansiranje.

17. Potrebno je osnovati, unutar obrazovnih institucija Islamske zajednice, stručne aktive/klubove, radi unapređenja njihove međusobne saradnje, saradnje među profesorima i razmjene iskustava.

m

OKRUGLI STO OBRAZOVNI SISTEM U ISLAMSKOJ ZAJEDNICI

Odgov i obrazovanje ima primarni značaj u ukupnoj misiji Islamske zajednice u BiH. U posljednjem desetljeću obnovljen je rad nekoliko medresa. U isto vrijeme osnovano je i nekoliko novih medresa kao i tri islamske pedagoške akademije. U većini osnovnih i srednjih škola uvedena je vjeronauka. Islamska zajednica tako se našla pred kadrovskim, materijalnim, obrazovno-programskim pa i strateškim izazovima.

Da bi potaknula valjane odgovore na te izazove, Redakcija časopisa "Novi MUALLIM", na inicijativu i uz svesrdnu podršku Reisu-l-uleme kao i uz podršku Glavnog odbora Udruženja ilmije, organizirala je dvodnevni okrugli sto o temi "Obrazovni sistem u Islamskoj zajednici". Okrugli sto na kojem je četrdesetak naših značajnih alima i prosvjetnih radnika raspravljalo o pitanjima programa, rada i organizacije medresa, akademija i Fakulteta islamskih nauka održan je 3. i 4. novembra 2001. godine u Sarajevu. Na okruglom stolu o obrazovnom sistemu u Islamskoj zajednici pokušalo se na osnovu uvida u sadašnje stanje obrazovnog sistema islamske zajednice i na osnovu analize rada medresa, akademija i Fakulteta islamskih nauka i na osnovu nekih projekcija zasnovanih na stvarnim mogućnostima, potrebama i izazovima na području vjersko-prosvjetnog djelovanja Islamske zajednice u suvremenim uvjetima života doći do relevantnih smjernica za planiranje i pokretanje sustavnih organizacijskih i programskih reformi obrazovnog sistema islamske zajednice.

MUALLIM u ovom broju objavljuje saopćenja podnesena na ovom okruglom stolu, najveći dio diskusija koje su se oko određenih tema i pitanja vodile na plenarnim sjednicama i na radnim grupama kao i Preporuke okruglog stola o obrazovnom sistemu u Islamskoj zajednici. Na ovoj način MUALLIM želi pokrenuti širu, otvoreniju i odgovorniju raspravu o obrazovnom sistemu, odnosno o odgojno-obrazovnim institucijama u Islamskoj zajednici.

TEME ZA OKRUGLI STO OBRAZOVNI SISTEM U ISLAMSKOJ ZAJEDNICI

1. tema:

VJERSKO-PROSVJETNI KADAR ISLAMSKJE ZAJEDNICE
DANAS

(Koliko u Islamskoj zajednici ima zaposlenih vjersko-prosvjetnih radnika? Kakva je njihova starosna, obrazovna i socijalna struktura? Koliko se u Islamskoj zajednici školuje budućih vjersko-obrazovnih radnika? Koliko svršenika medresa i akademija studira na FIN-u, a koliko na drugim univerzitetima u svijetu? Kakav je status svršenika drugih univerziteta u svijetu? Kakve su stvarne trenutne i buduće potrebe IZ-e za vjersko-prosvjetnim kadrom?)

Podnosilac saopćenja:
mr. Muharem ef. Omerđić

2. tema:

PROGRAMSKE I ORGANIZACIJSKE REFORME
VJERSKO-OBRAZOVNOG SISTEMA IZ U 20. STOLJEĆU

(Historijski pregled i analiza programskih i organizacijskih reformi vjersko-obrazovnih institucija i vjersko-obrazovnog sistema Islamske zajednice u BiH u 20. stoljeću. Uzroci, potrebe, povijesne prilike, kvalitet, domet i učinci.)

Podnosilac saopćenja:
Dr. Ismet Bušatlić

3. tema:

POTREBA IZ U BiH ZA MEDRESAMA DANAS

(Čemu služi šest, odnosno osam medresa koje danas rade u okviru Islamske zajednice? Koja je njihova svrha i cilj?)

Podnosilac saopćenja:
prof. Vahid Fazlović

4. tema:

*NASTAVNI PLAN I PROGRAM MEDRESA I ISLAMSKI
POZIV DANAS*

(Kakav je nastavni plan i program naših medresa? Da li svršeni medrese može vjerodostojno odgovoriti pozivu imama, hatiba i muallima u savremenim uvjetima života i pred savremenim izazovima? Šta znači to da je medresa stručna škola? Pojam i koncept prakse u medresi kao stručnoj školi?)

Podnosioci saopćenja:
prof. Zijad Ljevaković i
prof. Ismet Veladžić

5. tema:

*ISLAMSKA PEDAGOŠKE AKADEMIJE - NASTAVNI
PLAN I PROGRAM I CILJ*

(Čemu služe islamske pedagoške akademije? Kakav je njihov nastavni plan i program i nastavno-naučni kadar? Kakav je stručni i obrazovni profil svršenika akademija?)

Podnosilac saopćenja:
mr. Nusret Isanović

6. tema:

FAKULTET ISLAMSKIH NAUKA

(Nastavni plan i program FIN-a? Smjerovi? Univerzitet?)

Podnosilac saopćenja:
dr. Enes Karić

7. tema:

*MOGUĆNOSTI I POTREBE ZA PEDAGOŠKIM
ZAVODOM ISLAMSKA ZAJEDNICE KAO I ZA
NAUČNIM INSTITUTIMA*

Podnosilac saopćenja:
Dr. Mujo Slatina

8. tema:

*MOGUĆNOSTI I POTREBE USMJERENIH PROGRAMA
I SMJEROVA U MEDRESAMA I PEDAGOŠKIM
AKADEMIJAMA*

(Mogu li se nastavni planovi i programi u pojedinim medresama i akademijama usmjeriti na različita zanimanja: imamski rad, pedagoški rad, socijalni rad, rad u dijaspori itd.?)

Podnosioci saopćenja:
prof. Dževad Hodžić i
prof. Nedžad Grabus

9. tema:

*ODNOS OBRAZOVNIH INSTITUCIJA U OKVIRU
OBRAZOVNOG SISTEMA ISLAMSKA ZAJEDNICE*

(Potreba reorganizacije, pitanja sistemskih rješenja, zaključna razmatranja)

Uvodno saopćenje:
prof. Muhamed Salkić

SUMMARY

ROUND TABLE EDUCATIONAL SYSTEM IN ISLAMIC COMMUNITY

Upbringing and education are two issues of utmost importance for the complete mission of Islamic Community in B-H. In that respect, the activities of couple of Islamic secondary schools (*Madrasah*) were restored during the last decade. At the same time a number of new *medresa* and teaching academies were recently founded. The religious instructions were introduced in most of the elementary and secondary schools, as well. This placed Islamic Community in face of different types of challenges. Those are challenges in regards to staff issues, financial issues, educational as well as issues of curriculum.

In light of seeking proper answers to those challenges, the Editorial office of the magazine "New MUALLIM" organized two-day Round Table sessions with a subject titled "Educational System in Islamic Community". The Round Table was organized on initiative and wholehearted support by Rais-ul-*ulama* and by Main Board of *Ilmiyyah* Association. The Round Table was held on 3 and 4 November 2001 in Sarajevo, with a participation of some forty of our distinguished scholars (*alims*) and teachers who discussed issues of curriculum, work and organization of Islamic secondary schools (*Madrasah*), academies and Faculty of Islamic Studies. This Round Table attempted to address and reach relevant directives aimed at planning and initiation of systematic organizations and curriculum reforms of educational system within Islamic Community. The Round Table attempted to address these issues based on examination of the present state of educational system, on analysis of *medresa*, academies and Faculty, on some realistic projections as well as on needs and challenges in the area of religious and teaching activities of Islamic Community, placed in contemporary life conditions.

The reports given at the Round Table will be published in this issue of "MUALLIM". Those will include most of the discussions conducted at the plenary sessions and work sessions and will also include the Recommendations on system of education in Islamic Community, adopted at the Round Table.-

"MUALLIM", thus, wishes to initiate broader, more open and responsible discussion on system of education or more precisely discussion in respect to educational institutions in Islamic Community.

SUMMARY

TOPICS OF THE ROUND TABLE EDUCATIONAL SYSTEM IN ISLAMIC COMMUNITY

Topic 1:

RELIGIOUS AND TEACHING STAFF OF ISLAMIC COMMUNITY TODAY

(What is the number of employed religious and teaching staff within Islamic Community? What is their age, their educational and social composition? What is the number of future religious and teaching staff being educated in Islamic Community? What is the number of religious secondary schools (*madrasah*) and academy graduates who continued their education at Faculty of Islamic Studies? What is the number of those who are attending universities throughout the world? What is the status of university graduates of those universities? What are the present and future needs of Islamic Community for religious and teaching staff?

Speaker:
Muharem Omerdić, M.A.

Topic 2:

CURRICULUM AND ORGANIZATION REFORMS OF RELIGIOUS AND EDUCATIONAL SYSTEM WITHIN ISLAMIC COMMUNITY OF 20th CENTURY

(Historical overview and analysis of curriculum and organizational reforms of religious/educational institutions and religious/educational system within Islamic Community in B-H of 20th century. Causes, needs, historical circumstances, quality and effects?

Speaker:
Ismet Bušatlić, Ph.D.

Topic 3:

THE NEEDS FOR ISLAMIC SECONDARY SCHOOLS (madrasah) OF ISLAMIC COMMUNITY TODAY

(What is the purpose of six, i.e. eight Islamic secondary schools (*Madrasah*) acting within Islamic Community? What is their purpose and goal?)

Speaker:
Vahid Fazlović

Topic 4:

CURRICULUM OF MADRASAH AND ISLAMIC PROFESSION OF TODAY

(What is the curriculum of the *Madrasah*? Is the graduate of *Madrasah* able to faithfully answer what profession of *imam*, *hatib* and *muallim* poses before him faced with challenges of modern society? What is the purpose of *Madrasah* as vocational type of school? What is a concept of practical training in *Madrasah* as vocational type of school?)

Speakers:
Zijad Ljevaković and
Ismet Veladžić

Topic 5:

ISLAMIC PEDAGOGICAL ACADEMIES - THEIR CURRICULUM AND GOALS

(What is the purpose of Islamic pedagogical academies? What is their curriculum and teaching staff? What is the skilled and educational profile of graduates of the academies?)

Speaker:
Nusret Isanović, M.A.

Topic 6:

FACULTY OF ISLAMIC STUDIES

(Curriculum of Faculty of Islamic Studies? Academic Programs? University?)

Speaker:
Enes Karić, Ph.D.

Topic 7:

POSSIBILITIES AND NEEDS FOR PEDAGOGICAL INSTITUTE WITHIN ISLAMIC COMMUNITY AS WELL AS FOR SCHOLARLY INSTITUTES

Speaker:
Mujo Slatina, Ph.D.

Topic 8:

POSSIBILITIES AND NEEDS FOR ACADEMIC PROGRAMS AND MAJORS ON ISLAMIC SECONDARY SCHOOLS (Madrasah) AND PEDAGOGICAL ACADEMIES

(Is there a possibility to direct the curriculum in particular Islamic secondary schools /*madrasah*/ and academies to different professions: work as *imam*, teaching, social work as well as work in diaspora?)

Speaker:
Dževad Hodžić and
Nedžad Grabus, M.A.

Topic 9:

THE RELATIONS AMONG EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITHIN EDUCATIONAL SYSTEM OF ISLAMIC COMMUNITY

(Needs for reorganization, issues of systematic solutions, concluding considerations)

Speaker:
Muhammed Salkić

الموضوع السابع:

إمكانيات واحتياجات الجماعة الإسلامية للمعهد التربوي والمعاهد العلمية

مقدم البيان: د. مويو سلاتينا

الموضوع الثامن:

إمكانيات واحتياجات المعاهد الدينية والأكاديميات التربوية للبرامج التوجيهية والفروع

(هل يمكن توجيه المناهج والبرامج التعليمية في المعاهد
الدينية والأكاديميات نحو مهن متنوعة : وظيفة إمام المسجد،
العمل التربوي، العمل الاجتماعي، العمل في المهجر...؟)

مقدما البيان: الأستاذ جواد خوجيتش

والأستاذ نجاد غرابس

الموضوع التاسع:

العلاقة بين المؤسسات التعليمية داخل إطار النظام التعليمي للجماعة الإسلامية

(الحاجة إلى إعادة التنظيم، مشاكل الحلول المنهجية،
توصيات)

مقدم البيان: الأستاذ محمد سالكيثش

الموضوع الرابع:

المنهاج والبرنامج التعليمي للمعاهد الدينية والوظيفة الإسلامية اليوم

(ما هو المنهاج والبرنامج التعليمي في معاهدنا الدينية؟
هل يستطيع خريج المعهد الديني أن يؤدي بنجاح وظيفة
الإمام والخطيب والمعلم الديني في ظروف الحياة المعاصرة
وأمام تحدياتها؟ ماذا يعني القول بأن المعهد الديني مدرسة
فنية؟)

مقدما البيان: الأستاذ زياد ليفاكوفيتش

والأستاذ عصمت فيلاجيتش

الموضوع الخامس:

الأكاديميات التربوية الإسلامية - منهاج وبرنامج التعليم والهدف

(ما هو دور الأكاديميات التربوية الإسلامية؟ ما هو
منهاجها وبرنامجها التعليمي ومن هم كوادرها؟ ما هي القدرات
العلمية والفنية للمتخرجين من هذه الأكاديميات؟)

مقدم البيان: ماجستير نصرت إيسانوفيتش

الموضوع السادس:

كلية الدراسات الإسلامية

(منهاج وبرنامج كلية الدراسات الإسلامية؟ الأقسام؟
الجامعة الإسلامية؟)

مقدم البيان: د. أنس كاريتش

المائدة المستديرة النظام التعليمي في الجماعة الإسلامية

يشغل موضوع التربية والتعليم مكانة الألفية في رسالة الجماعة الإسلامية في البوسنة والهرسك. وفي العقد الأخير تمت إعادة إحياء العديد من المعاهد الدينية، وكذلك افتتاح عدة معاهد دينية جديدة بالإضافة إلى ثلاث أكاديميات إسلامية تربوية، بينما تم إدراج مادة التعليم الديني في معظم المدارس الابتدائية والثانوية، وبهذا وجدت الجماعة الإسلامية نفسها أمام تحديات كوادرية ومادية وتعليمية منهجية وحتى استراتيجية.

ومن أجل الوصول إلى حلول جيدة لهذه التحديات، نظمت إدارة تحرير مجلة (المعلم الجديد "NOVIMUALIM") بدعم قوي من رئيس العلماء وتأييد من المجلس الرئيسي «الاتحاد العلمية» - مائدة مستديرة يومي ٣ و ٤ نوفمبر ٢٠٠١ م في سرايفو، حول موضوع «التعليم الديني في الجماعة الإسلامية» حيث شارك أربعون من كبار علمائنا وأساتذتنا في مناقشة المواضيع المتعلقة بالمنهج وأساليب العمل والتنظيم والإدارة في المعاهد الدينية، والأكاديميات التربوية الإسلامية وكليات العلوم الإسلامية.

واستناداً إلى معطيات الوضع الراهن في النظام التعليمي داخل الجماعة الإسلامية، وإلى نتائج الدراسة التحليلية لعمل المعاهد الدينية والأكاديميات التربوية وكلية العلوم الإسلامية، واستناداً إلى بعض المخططات المستقبلية الموضوعة على أساس الإمكانيات والاحتياجات والتحديات الحقيقية في مجال التربية الدينية داخل الجماعة الإسلامية في الظروف المعاصرة، كان الاهتمام مركزاً على محاولة التوصل إلى المؤشرات المؤثرة لوضع الخطط وتحريك عملية التجديد لهيكل وتنظيم ومنهج النظام التعليمي في الجماعة الإسلامية.

وتنشر مجلة المعلم الجديد في هذا العدد البيانات المقدمة إلى هذه المائدة المستديرة، وكذلك معظم المناقشات حول المواضيع المحددة التي دارت في الجلسات العمومية وأمام لجان العمل، وتوصيات المائدة المستديرة حول نظام التعليم في الجماعة الإسلامية. وبهذا ترغب المجلة فتح المجال للمناقشة الواسعة والصريحة والمسؤولة حول النظام التعليمي، وحول المؤسسات التربوية والتعليمية في الجماعة الإسلامية.

مواضيع المائدة المستديرة النظام التعليمي في الجماعة الإسلامية

الموضوع الأول:

كوادر التعليم الديني في الجماعة الإسلامية

(كم هو عدد المعلمين الدينيين الموظفين في الجماعة الإسلامية؟ ما هي أعمارهم وبنيتهم العلمية والاجتماعية؟ كم هو عدد الطلاب عند الجماعة الإسلامية يدرسون ليتخرجوا كمعلمين دينيين؟ كم هو عدد المتخرجين من المعاهد الدينية والأكاديميات التربوية الذين يواصلون دراستهم في كلية الدراسات الإسلامية في سرايفو، أو في جامعات أجنبية أخرى؟ ما هو وضع المتخرجين من الجامعات الأجنبية الأخرى؟ ما هي الحاجة الحقيقية، الراهنة والمستقبلية، في الجماعة الإسلامية من كوادر التعليم الديني؟)

مقدم البيان: ماجستير محرم عمريتش

الموضوع الثاني:

التجديد في تنظيم وبرامج نظام التعليم الديني لدى الجماعة الإسلامية في القرن العشرين

(نظرة تاريخية وتحليل للتجديد في تنظيم وبرامج نظام التعليم الديني وفي مؤسسات التعليم الديني في الجماعة الإسلامية في البوسنة والهرسك خلال القرن العشرين. الأسباب، الاحتياجات، الظروف التاريخية، الجودة، النتائج والتلاميذ).

مقدم البيان: د. عصمت بوشاتليتش

الموضوع الثالث:

حاجة الجماعة الإسلامية في البوسنة والهرسك اليوم من المعاهد الدينية

(ما هي الفائدة من تواجد ستة أو ثمانية معاهد دينية، تعمل جميعها ضمن إطار الجماعة الإسلامية؟ ما هي أهدافها وما هو الغرض منها؟).

مقدم البيان: الأستاذ وحيد فاظلوفيتش